

Kajaanin kaupungin vastaus sote-rakenneuudistusta koskevan lausuntopyynnön kysymyksiin

Luonnos 16.9.2020

Taustatiedot

Onko vastaaja

- kunta
- sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- maakunnan liitto
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- valtion viranomainen
- järjestö
- joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Kajaanin kaupunginhallitus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kajaanin kaupunginhallitus 22.9.2020

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Väestön hyvinvointi- ja terveyseroihin ja mahdollisuuksiin kaventaa niitä vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelujen ohella myös kuntien muut peruspalvelut kuten koulutus, asuminen, työllisyys, kulttuuripalvelut ja ympäristö. Sote-uudistuksella voidaan vaikuttaa vain pieniltä osin väestön hyvinvointi- terveyserojen kaventamiseen.

Lakiehdotuksessa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulta sote-maakunnille. Tämä merkitsee perustason palveluissa sitä, että kunnan muut, kuntalaisen hyvinvointiin merkittävästi vaikuttavat palvelut, kuten varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja liikuntapalvelut jäävät edelleen kuntien järjestämisvastuulle ja sote-palvelut erkaantuvat sote-maakunnan järjestettäväksi.

Kainuussa sosiaali- ja terveystalvet on järjestetty maakunnallisesti jo vuodesta 2005 lukien. Maakunta-kuntayhtymän eduiksi on todettu perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon toiminta samassa organisaatiossa, samanlainen palvelutaso maakunnan eri alueilla, mahdollisuus toimintaprosessien ja osaamisen kehittämiseen sekä ison organisaation tuomat mahdollisuudet henkilöstön rekrytoinnissa. Perustavoitteena on ollut kainuulaisten terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen yhdessä jäsenkuntien kanssa. Yhdenvertaiset ja sujuvat palvelut edellyttävät yhteistyötä kuntien ja sote-maakunnan toimijoiden kesken yhteistyön eri tasoilla. Nykyisessä mallissa suurimmat ongelmat ovat liittyneet talouteen ja rahoituksen riittävyteen.

Ehdotuksessa ei oteta riittäväällä tavalla huomioon kuntien erilaisuutta. Kuntien asukkaiden palvelutarpeet ovat usein erilaisia erityyppisissä kunnissa. Asukkaiden palvelutarpeiden erilaisuus edellyttää erityistarpeiden huomioimista ja palvelujen kohdentamista.

Uudistuksen tavoitteena oleva väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttää kuitenkin myös kuntien järjestämisvastuulle jäävien palvelujen ja niiden rahoituksen turvaamista, jotta tavoitteeseen olisi mahdollista päästä. Kuntien heikkenevä taloustilanne vaikuttaa suoraan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen edellytyksiin.

Väestön hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen ei ole mahdollista pelkästään julkisen sektorin toimenpitein, vaan se edellyttää ihmisten omaehtoista toimintaa sekä yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden sekä yritysten kanssa

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Pelastustoimen tehtävät siirtyivät vuoden 2004 alussa yksittäisiltä kunnilta kuntien ylläpitämien alueellisten pelastuslaitosten hoidettaviksi. Pelastustoimen alueellistamisen vaikutuksia on tutkittu tarkasti ja tutkimuksien perusteella voidaan todeta, että pelastustoimen alueellistaminen on yhdenmukaistanut ja parantanut pelastustoimen palvelutasoa. Parantuneen palvelutason keskeisenä tekijänä on ollut toiminnan kehittämisen perustuminen pelastustoimen aluetta koskevaan kokonaisvaltaiseen riskikartoitukseen ja sen tulosten hyödyntämiseen ilman hallinnollisia kuntarajoja.

Pelastustoimessa on ilman esitettyä muutostakin merkittäviä rahoituksen korotuspaineita, johtuen mm. pelastustoimen toimintavalmiusohjeen edellyttämistä paloasemaverkon parantamishankkeista, paloasemakiinteistöjen elinkaari- ja sisäilmaongelmista, lisääntyvistä ICT-kustannuksista, lakisääteisen korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönotosta, puutteista palvelutasossa, sekä osassa pelastuslaitoksia käytössä olevan varallaolojärjestelmän muutoksista. Indeksitarkistukset eivät riitä kattamaan näitä korotuspaineita. Osa ICT-kustannusten noususta liittyy parantuvaan kyberturvallisuuteen, joten ICT-kehitys ei sellaisenaan kevennä kustannuksia toisaalla. Pelastustoimen rahoituksen osalta voidaan todeta, että pelastustoimen kokonaisrahoitustarve on merkittävästi suurempi kuin hallituksen esityksessä kuvattu rahoitustaso.

Esitys tulee merkittävästi lisäämään valtiojohtoisuutta, sisältäen varsin moni-mutkaisen ja yksityiskohtaisen seuranta- ja neuvottelujärjestelmän. Uhkana on, että valtiojohtoisuuden merkittävä lisääminen vie pelastustoimen resursseja kentältä keskushallintoon ja heikentää näin ollen pelastustoimen alueen vaikutusmahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä.

Ehdotettu esitys ei varmista nykyistä enempää pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystalouden synergiahyötyjä tai pelastustoimen palveluntuotantokokonaisuuden toteuttamista harvaan asutuille alueille tai kasvukeskuksissa. Ehdotusta tulisi muuttaa siten, että ensihoitopalvelukokonaisuuteen sisältyvien tehtävien toteuttaminen yhdessä pelastustoimen kanssa olisi kansallisesti velvoittavampaa kuin nyt on esitetty. Tämä on erityisen tärkeää harvaanasutuilla alueilla, joissa palveluntuotannon toteuttaminen edellyttää innovatiivisuutta, ketteryyttä ja yhteisten resurssien tarkoituksenmukaista hyödyntämistä asiakaslähtöisten, oikeanaikaisten ja vaikuttavien palvelujen toteuttamisessa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Itsehallinnon ja kansanvaltaisuuden toteutumisen kannalta olennaista on se, millainen päätösvalta vaaleilla valituilla maakunnan valtuutetuilla ja muilla päätöksentekijöillä on. Palvelujen järjestämiseen ulottuva ministeriön ohjaus rajoittaa tosiasiallisesti itsehallintoa ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia maakunnassa.

Tehtäviä koskevan päätösvallan siirtyminen vahvan kunnallisen itsehallinnon piiristä selvästi heikomman maakunnallisen itsehallinnon piiriin ei ole omiaan vahvistamaan yhteiskunnan kansanvaltaisuutta. Maakunnilla tulisi olla itsenäisempi oikeus päättää palvelujen järjestämisestä ja esimerkiksi mahdollisuus sopia kuntien kanssa palvelujen järjestämisvastuusta alueellaan.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettaväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin,
- ei pääosin

Kommentti: Kunnat ja maakunnat ovat tulevaisuudessa samaa menoerää suhteessa valtioon (paikallishallinto), joten jos maakuntien rahoitus ei riitä, syntyy uhka kuntien valtionosuuksille. Tiukka valtionohjaus ei ole riittävä tae uudistukselle asetetulle tavoitteelle hillitä kustannusten kasvua.

- ei
- ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

- kyllä
- kyllä pääosin,
- ei pääosin

Kommentit: Toimitilojen hallinnointi on tarkoituksenmukaisinta järjestää paikallisella tasolla tai alueellisella tasolla.

Ehdotuksen mukainen tiukka investointien rahoitusmalli, jossa pohjana laskennallinen lainojen hoitokate ja olemassa olevien lainojen määrä, voi aiheuttaa maakunnille ongelmia toteuttaa kehittämisen kannalta välttämättömät investoinnit. Varsinkin mikäli maakunnalle siirtyvä poistonalainen käyttöomaisuus on jo elinkaarensa päässä, pelkästään poistojen varaan rakennettu korvausinvestointien rahoitusmalli ei ole riittävä. Rahoitus ei voi pohjautua pelkkiin laskennallisiin tunnuslukuihin vaan sen tulee perustua todelliseen tarpeeseen.

Uusien sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto on esitetty järjestettäväksi tavalla, joka on heikennys nykytilaan. Kajaani kannattaa Kuntien takauskeskuksen esitystä siitä, että sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto ulotetaan pelkästään siirtyville lainoille tarkoitetun järjestelyn lisäksi myös maakuntien uusiin lainoihin ja maksuvalmiusjärjestelyihin. Maakuntien verotusoikeuden puuttuessa lainoille tarvitaan valtion takaus. Tämä olisi väliaikainen ratkaisu, joka väistyisi maakuntien verotusoikeuden ja takauskeskuksen jäsenyyden myötä.

- ei
- ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Maakuntalaissa tulisi sallia maakunnille ja kunnille mahdollisuus sopia tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle ja päinvastoin. Lähtökohtana tulisi olla itsehallintoon ja järjestämistehtävään luontevasti kuuluva mahdollisuus sopia järjestämisvastuun siirtämisestä niissä tehtävissä ja niissä tapauksissa, joissa se on tarkoituksenmukaisinta. Sopimismahdollisuus on tarpeen esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon, kotouttamisen ja kuntouttavan työtoiminnan tehtävissä sekä opiskeluhuollon, psykologi- ja kuraattoripalveluissa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin*
- ei pääosin*

Palvelujen hankkimista yksityiseltä palveluntuottajalta rajoittavat säädökset ja velvoitteet epätarkasti määritellystä riittävästä omasta tuotannosta sekä useissa kohdin tarpeettoman tiukka valtion ohjaus voivat johtaa nyt hyvin toimivien monituottajamallien ja julkisen, yksityisen ja 3. sektorin yhteistyön heikentymiseen. Lopputuloksena voi olla toimimaton ja kallis palvelurakenne, joka heikentää palvelujen saatavuutta ja lisää julkisen talouden kustannuksia.

- ei
- ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin:*
- ei pääosin*

Säädökset turvaavat saatavuuden mutta saavutettavuus heikentyy joka tapauksessa harvaan asutuilla seuduilla. Mikäli sote-maakuntien rahoitus ei ole riittävä, voidaan useampia palveluja joutua kokoamaan suurempiin kokonaisuuksiin. Tämä vaarantaa palvelujen saavutettavuuden sekä perustason vahvistamisen tavoitteiden toteutumisen. Tähän voidaan vaikuttaa digitalisaation ja ns. liikkuvien palvelujen avulla.

- ei
- ei kantaa

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

- kyllä
- kyllä pääosin*
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Kommentti: Haasteena tulee olemaan se, miten maakunta pystyy huolehtimaan kansalaisten palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa, jos toimintaa kuitenkin rajataan esitetyllä tavalla. Erityisesti häiriötilanteissa täytyy olla mahdollisuus käyttää oman tuotannon lisäksi myös muita palveluntuottajia.

- ei
- ei kantaa

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Sote-maakuntien valtionohjausta tulee rajata uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen ja maakuntien välisen työnjaon ja yhteistyön näkökulmasta välttämättömiin kohteisiin ja jättää päätöksenteko mm. palvelujen tuotantorakenteesta kullekin sote-maakunnalle.

- ei
- ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Kaikissa maakunnissa tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus ja itsenäiset valmiudet tilannekuvan ylläpitämiseen, ei ainoastaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävissä maakunnissa.

- ei
- ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei lakiluonnoksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Erityisen tärkeää yhteistyö on sote-maakunnan ja kunnan yhteisillä asiakaspinnoilla, joissa vaikuttavalla yhteistyöllä on mahdollista edistää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä hillitä sote- kustannusten kasvua. Yhteisiä asiakaspintoja on mm. lasten ja perheiden palveluissa, nuorten työpajapalveluissa, työllisyyden hoitoon liittyvissä tehtävissä ja maahanmuuttopalveluissa.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Ehdotettu lain 8 § on pääosin oikeansuuntainen. Esimerkiksi lain 1 kohta sisältää tavoitteet pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisen toteuttamisen ja palveluiden vaikuttavuuden turvaamiseksi sekä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon määrittämiseksi.

Perustelu: Pelastustoimen valtakunnallisen strategian tavoitteissa on selkeästi määriteltävä pelastustoimen palveluntuotannon yhdenvertainen toteuttaminen sekä kehittäminen harvaan asutuilla alueilla ja kaupunkikeskuksissa. Tämä on erityisen merkityksellistä jo pelkästään sen vuoksi, että pelastustoimi on yksi sisäisen turvallisuuden viranomaisista ja jonka

tehtävänä on turvata ihmisten arki niin normaali- kuin poikkeusoloissakin koko Suomen alueella. Tehtävän toteuttaminen edellyttää pelastustoimen valtakunnalliseen strategiaan sisältyviä linjauksia ja tavoitteiden määrittämistä sekä riittävän rahoituksen varmistamista siten, että pelastustoimen viranomaisten palveluntuotannon toteuttaminen koko Suomen alueella kyetään turvaamaan.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ICT- järjestelmien kehittäminen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönoton strategiset tavoitteet.

Perustelu: ICT- järjestelmien kehittäminen ja TUVE- verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittävällä tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviranomaisten välillä. Korkean varautumisen turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönotto ei rajaudu pelkästään pelastustoimeen ja sisäministeriön hallinnon-alaan, vaan sillä turvataan valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteistyö ja viestintä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallinta-ohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet.

Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallinta-ohjelman kehittämisellä sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena teho-kas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa). Lisäksi se mahdollistaa pelastustoimen hallinnonalan yhdenmukaisen tietoon perustuvan kokonaisnäkömyksen muodostamisen pelastuslaitoksien käytössä olevasta pelastus- ja erityiskalustosta ja materiaalisen varautumisen kokonaismäärästä sekä antaa riittävät perusteet tarkoituksenmukaisen huoltovarmuuden ja varastokapasiteetin määrittämiselle Suomessa. Tämä tietoon perustuva kokonaisnäkömyks mahdollistaa osaltaan myös pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien tarkoituksenmukaisen käyttöön saamisen kansallisella sekä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen osa-alueilla.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Pelastustoimen hallinnonalalla ei aikaisemmin ole ollut omavalvontaohjelman laadintavelvoitetta. Omavalvontaohjelman laadinta ja käyttöönoton on kuitenkin tarkoituksenmukainen osa pelastustoimen hallinnonalan laadunhallintaa ja jonka sisältötietoa tarvitaan verrattavuuden, vaikuttavuuden arvioinnin ja toiminnan kehittämisen tueksi.

- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Nykyisessä turvallisuusympäristössä on entistä tärkeämpää varautua kansainvälisen avunannon lisäksi käyttämään pelastustoimen erityisresursseja tehokkaasti myös Suomessa tapahtuvissa onnettomuustilanteissa. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisresurssien käyttäminen Suomessa tapahtuvissa onnettomuuksissa luo osaltaan myös vahvan perustan tilanteisiin, joissa jouduttaisiin pyytämään kansainvälistä apua Suomeen (isäntävaltion tukitoimet, Host Nation Support).

Kansainvälisten erityisresurssien sijoittamisessa on tarkoituksenmukaista huomioida alueellinen riskiprofiili ja toimintaympäristön erityispiirteet siten, että ne tukevat pelastustoiminnassa hyödynnettävien erityisresurssien ylläpitoa, suorituskyvyn kehittämistä ja käyttöön saamista kaikissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa. Lähtökohtana erityiskaluston sijoittamiselle tulee olla pelastuslaitosten yhteistoiminta ja erikoiskaluston sijoittaminen tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueelle. Erikoiskaluston sijoittaminen ja muodostelmien perustaminen voidaan toteuttaa järjestämislakiehdotuksen 5 § yleisperiaatteiden mukaisesti sote-maakuntien yhteisen päätöksen perusteella. Esimerkkeinä koottavista erityisresursseista voidaan mainita mm. metsäpalo- ja tulvantorjuntavalmiudet, CBRN- valmiudet, rauniopelastaminen, kylmäpelastaminen, kansainvälisten pelastustoiminnan resurssien ylläpito ja koordinaatio, erityisresurssien hälyttäminen (24/7) tilannekeskus jne. Tilannekeskuksen osalta voidaan vielä todeta, että päätöksen kansallisten erityisresurssien lähettämisestä kansainväliseen toimintaan tekee sisäministeriö, jolloin pelastustoimen valtakunnallinen 24/7 tilannekeskus voisi toimia sisäministeriön tukena kansallisten erityisresurssien hälyttämisessä.

Erityisresurssien sijoittamisen ja muodostelmien perustamisen osalta on vielä tarkoituksenmukaista huomioida pelastustoimen hallintouudistukseen sisältyvän pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet hankkeen loppuraportin sisältökirjaukset, jotka valmistuvat 31.12.2021 mennessä (hankkeen toimikausi 4.2.2020- 31.12.2021)

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen sekä hälyttämisen koordinaatiotoiminto olisi tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen 24/7 valtakunnallisen tilanne/ johtokeskuksen yhteyteen. Pelastustoimen valtakunnallinen tilannekeskustoiminta olisi tarkoituksenmukaista antaa Helsingin kaupungin, Vantaan ja Keravan ja Länsi-Uudenmaan sote-maakuntien hoidettavaksi. Valtakunnallinen tilannekeskus olisi myös osa pelastustoimen tilannekeskuspalvelukokonaisuutta (1+4+13), joka sisältyy ehdotukseen pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämisestä (SM 21/2018).

Kansainvälisen pelastustoiminnan kalusto ja varusteet tulisi sijoittaa Pohjois-Savon sote-maakunnan alueelle pelastuspalvelumekanismiin rekisteröityjen muodostelmien tarvitseman kaluston osalta. Muun kansainväliseen avun erikoiskalusto tai pelastuslaitosten oma erikoiskalusto tulisi kyetä sijoittamaan maantieteellisesti ja uhkaperusteisesti tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueella. Erikoiskaluston sijoituspaikkoina voisivat toimia esimerkiksi yliopisto sote-maakunnat.

Rauniopelastamistoimintaan kykeneviä muodostelmia ja erityiskalustoa olisi tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen yhteistoiminta-alueille siten, että yliopisto sote-maakunnat toimisivat keskuspaikkoina. Pelastusmuodostelman kokonaisvahvuus muodostettaisiin sote-maakuntien yhteisen sopimuksen perusteella ympäröivien pelastuslaitosten henkilö-kunnasta esim. 1 ryhmä/ pelastuslaitos.

Peruste: Pelastustoimen rauniopelastamisen suorituskyvyn kehittäminen pal-velee niin kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen, kuin myös kansallisen suorituskyvyn kokonaisvaltaista kehittämistä. Toisena merkittävänä perusteena on maanalaisen rakentamisen yleistymisen (tunnelit, maanalaiset varastot, pysäköintihallit yms.) sekä kaivannaisteollisuuden (maanalaiset kaivokset) määrän voimakas kasvu sekä yhteiskunnallinen merkitys Suomessa. Maanalainen rakentaminen ja maanalla työskentely muodostavat pelastustoimelle uudenlaisen uhkaperusteen ja suorituskykyvaatimuksen rauniopelastamisen osa-alueella.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 § Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle:

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ict- järjestelmien kehittäminen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönoton strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT-järjestelmien kehittäminen ja TUVE- verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittävä tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviran-omaisten välillä. Korkean varautumisen turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönotto ei rajaudu pelkästään pelastustoimeen ja sisäministeriön hallinnonalaan, vaan sillä turvataan valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteistyö ja viestintä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet. Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittämisellä sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa). Lisäksi se mahdollistaa pelastustoimen hallinnonalan yhdenmukaisen tietoon perustuvan kokonaisnäkömyksen muodostamisen pelastuslaitoksien käytössä olevasta pelastus- ja erityiskalustosta ja materiaalisen varautumisen kokonaisuudesta sekä antaa riittävät perusteet tarkoituksenmukaisen huoltovarmuuden ja varastokapasiteetin määrittämiselle Suomessa. Tämä tietoon perustuva kokonaisnäkömy mahdollistaa osaltaan myös pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien tarkoituksenmukaisen käyttöön saamisen kansallisella sekä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen osa-alueilla.

12 § Sisäministeriön aloite sote-maakunnan lisärahoituksen myöntämisestä

Sote-järjestämislain 50 § mukaan valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tai poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamiseen. Myös pelastustoimessa on vastaavia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislain 12 § viittaa sote-maakuntien rahoituksesta annetun lain 12 §. Rahoituslain 12 § ei käsittele lisärahoitusta vaan valtionavustusta, lisärahoitusta käsitellään rahoituslain pykälissä 11 § Sote-maakunnan lisärahoitus ja 26 § Lisärahoituksen myöntäminen ja maksaminen. Tarkoitetaanko pelastustoimen järjestämislain 12 §:ssä lisärahoitusta vai valtionavustusta?

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- o kyllä

Kommentti: Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä Kainuun pelastuslaitoksen palveluntuotanto toteutetaan jo nyt sote- maakunnan kokoisella vastuualueella, joten tältä osin sote-maakuntajako ei aiheuta merkittäviä muutoksia.

- o kyllä pääosin
- o ei pääosin
- o ei
- o ei kanta

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Sote-maakunnan valtionohjaus ei saa ohjata liikaa maakunnan liiton toimintaa.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savon maakuntaan
- Pohjois-Savon maakuntaan

Ei kantaa

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- kyllä

- o kyllä pääosin
- o ei pääosin

Kommentti: Kunnilla on aivan keskeinen rooli sote-maakuntien perustamisessa, tehtävien siirtämisessä sekä rahoituksen turvaamisessa. Kuntien ja kuntien poliittisen johdon sitoutuminen ja vastuu ovat muutoksen toteuttamisen näkökulmasta (aikataulu) asiaa tarkasteltuna tarkoituksenmukainen (ainut) toimintamalli. Väliaikaisen toimielimen kokoonpanosta on sovittava välittömästi lain voimaantulon jälkeen. Mikäli valmistelutoimielintä ei jostakin tekijästä johtuen ole asetettu viimeistään kahden kuukauden kuluessa lain voimaan tulosta, asettaisi valtioneuvosto valmistelutoimielimen valtiovarainministeriön esityksestä.

- o ei
- o ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei pääosin
- o ei

Kommentti: Kuntien omaisuutta ei tule siirtää järjestämisvastuun mukana, vaan kuntien tulee saada omaisuuden siirtämisestä täysimääräinen korvaus (perustuslainsuoja). Eesityksen mukaan sote-maakuntien tulee vuokrata siirtyviin tehtäviin liittyvät tilat kunnilta siirtymäajaksi. Siirtymäajan jälkeisestä ajasta voi muodostua kunnille merkittävä riski ja lisäkustannus tilanteissa, joissa sote-maakunnalla ei olisi siirtymäajan jälkeen enää tarvetta kunnan omistamalle kiinteistölle. Kiinteistöjen uuden käyttötarkoituksen hankinta jäisi näin ollen kiinteistön omistajalle (kunta), joka voi osoittautua erityisen haasteelliseksi tilan erityispiireiden johdosta (esim. terveyskeskus). Tämän vuoksi esitetään, että kuntien omaisuuden- ja taloudenhallinta huomioidaan hieman kattavammin sote-maakuntien perustamisen yhteydessä.

- o ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

- o kyllä

- o kyllä pääosin
- o ei pääosin

Kommentti: Esitetty minimikompensaatoraja 0,7 kunnallisveroprosenttiyksikköä on liian korkea ja se tulee laskea 0,25 kunnallisveroprosenttiyksikköön.

Kaikki siirtyvät omaisuuserät on huomioitava kompensoinnissa, myös nykyisten sote-kuntayhtymien peruspääoma.

- o ei
- o ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei pääosin

Kommentti: Tukipalvelutehtävissä työskentelevät henkilöt siirtyisivät sote-maakuntien ja sote-maakuntayhtymien palvelukseen, mikäli henkilön tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet on kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon tukitehtäviä. Tämä sama henkilöstön asemaa koskeva rajausta oli esillä myös aikaisempien uudistuksien valmistelussa. Tämän vuoksi esitetään, että rajausta poistetaan ja tukipalveluhenkilökunta tunnistettaisiin ja rinnastettaisiin siirtyvään henkilökuntaan liikkeenluovutussääntöjä soveltaen.

- o ei
- o ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei pääosin
- o ei

Ehdotettu voimaanpanolain 28 §:n mukainen kunnilta maakunnille siirtyvien ulkoistamissopimusten mitättömyyssääntely ei ole toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Sopimusten mitättömyyden suoraan lain nojalla tulisi olla tarkkarajaista.

- ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- *kyllä*
- *kyllä pääosin*
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Voimaanpanolain 21 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

21 § Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen toimitilat

Sote-maakunta ja kunta tekevät toimitilojen hallinnasta vuokrasopimuksen siten, että se on voimassa vähintään 31 päivään joulukuuta 2025 asti. Sote-maakunnalla on oikeus pidentää vuokrasopimuksen voimassaoloa yhdellä vuodella ilmoittamalla siitä kunnalle viimeistään 12 kuukautta ennen vuokrasopimuksen voimassaoloajan päättymistä. Samassa ajassa sote-maakunnan tulee myös ilmoittaa kunnalle toimitiloista, joiden käytöstä mainittujen siirtymäaikojen jälkeen maakunta haluaa käynnistää neuvottelut kunnan kanssa. Jos maakunta ei ilmoitusta tee, kunnalla on oikeus pidentää vuokrasopimusta yhdellä vuodella.

Voimaanpanolain 41 § 2 mom:

Kunnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu korvaus siltä osin, kuin omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,7 prosenttiyksikköä 0,25 prosenttiyksikköä (korvausraja).

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tilannetta, jossa eri luottolaitokset irtisanovat siirtyvät luottonsa joko uudistukseen sisältyvien puutteellisuuksien vuoksi tai omista sisäistä syistä. Mikäli luotonantajat eivät hyväksy luottojen siirtoa, ne tulevat kuntayhtymien purkamisen yhteydessä perustajakuntien maksettaviksi. Tämä mahdollinen tilanne tulisi käsitellä

voimaanpanolaissa asianmukaisesti ottaen huomioon, että maakuntien lainojen rahoitusvastuun on tarkoitus siirtyä valtiolle.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Sote-maakunnan toiminnan rahoittaminen valtion varoista voi osaltaan mahdollistaa taloudellisesti pitkäkestoisemman ja laaja-alaisemman palveluntuotantokokonaisuuden suunnittelun, toteuttamisen sekä kansallisesti yhdenmukaisen toimintamallin muodostumisen koko Suomen alueella.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Esitys on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen, koska perusajatuksena on kustannuksien nousun hillitseminen ja toiminnan tehostaminen, ei ainoastaan säästäminen.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Arviointi perustuu maakunnan toimintaa ja taloutta koskevaan kokonaisarvioon. Käytännössä sekä maakunnan oikeus lisärahoitukseen että lisärahoituksen määrä ovat siten erittäin harkinnanvaraisten kriteereiden takana. Lakisääteisten palveluiden saatavuuden arviointiin liittyvien oikeuksien sääntelyn tulisi olla huomattavasti tarkkarajaisempaa.

- ei
- ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **pelastustoimen tehtävien** rahoituksen määräytymiskijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Esitys on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen ja pelastustoimen tehtävien määräytymiskijöissä huomioidaan tyydyttävällä tavalla myös sote-maakunnan ja harvaan asuttujen alueiden erityispiirteet sekä palveluntuotannon toteuttamisen haasteet. Kansallisella tasolla voidaan kuitenkin todeta, että pelastustoimen kokonaisrahoitustarve on merkittävästi suurempi, koska se ei huomio mm. välttämättömiä toimintavalmiusohjeen sisällön mukaisia paloasemaverkon parantamishankkeita tai varallaolojärjestelmän myötävaikutuksella toteutetun valmiuden korvaamista aktiiviyöajalla. Joten tältä ja kysymyksessä 31 määriteltyjen kustannuksien puuttumisen osalta voidaan todeta, että pelastustoimen kokonaisrahoitustarve on riittämätön.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Siirtymäaika ja enimmäismuutostasaus ovat kohtuullisen tarkoituksenmukaisia, mutta enimmäismuutoksen rajaaminen jo tässä vaiheessa voi osoittautua haasteelliseksi.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei
- ei pääosin
- ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Kommentti: Siirtomalli ei saa pysyvästi heikentää yhdenkään kunnan talouden tasapainoa. Ehdotetusta muutosrajoituksesta tulee luopua kokonaan, koska sote-kustannusten kasvusta aiheutunut kunnan heikko taloudellinen tilanne jää kunnalle perinnöksi myös uudistuksen voimaantulon jälkeen.

- ei
- ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Syrjäisyyden perusteella määräytyvän kunnan syrjäisyyden lisäosan määräytymisperusteita ei esitysluonnoksessa ole tuotu vielä tarkasti esille. Esityksen mukaan syrjäisyyden laskennassa otettaisiin huomioon tiestö, nykyisen linnun teitse tehtävän laskennan sijaan.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Koska koronaepidemia vaikuttaa kaupunkien ja kuntien tuloihin erityisesti vuonna 2020 ja menoihin myös vuosina 2021 ja 2022, uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuuteen jääviä siirto- ja tasausmekanismeja ei voi perustaa näiden vuosien tietoihin. Tulee lakiluonnoksessa esitettyjä laskentavuosia muuttaa tai siirto- ja tasausmekanismien

laskennassa käytettävistä tiedoista tulee erottaa koronaepidemian vaikutus sekä tulo- että menopuolelta.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Arvonlisäverolaki: Hankintaneutraaliteetti ongelman välttämiseksi, kunnalla tulee säilyttää oikeus laskennalliseen palautukseen myös sote-palveluiden osalta. Lisäksi laista ja sen perusteluista tulisi selkeästi käydä ilmi, että kunnalla on oikeus laskennalliseen palautukseen myös yksityiseltä palveluntarjoajalta hankitun esiopetuksen osalta.

Varainsiirtoverolaki: Kuntien ja kuntayhtymien kiinteistöjen ja muiden toimitilojen uudelleen järjestelyt ja mahdolliset yhtiöittämiset tulee vapauttaa varainsiirtoverosta uudistuksen yhteydessä niin, että järjestely voidaan toteuttaa verovapaasti vielä sidotun vuokra-ajan (3+1 vuotta) jälkeen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei kommenttia

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin

ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisäätteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommenttia

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Ei kommenttia

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommenttia

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Ei kommenttia

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaisissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

73. Pidätekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommenttia

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaisista.

Sote-maakuntajaon vaikuttaessa muihin aluejakoihin sote-maakuntajakoa ei voi tehdä pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden näkökulmasta. Muut aluejaot eivät saa olla alisteisia sote-rakenteille.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Sote-maakunnan ylintä päätösvaltaa käyttää sote-maakuntavaltuusto. Sote-maakuntavaltuuston toimintaedellytykset voivat olla jossakin määrin ristiriidassa vahvan valtionohjauksen ja maakunnan järjestämisvastuuta korostavien tavoitteiden kanssa. Valtionohjauksen lisääminen pelastustoimen palveluiden järjestämisessä voi jossakin määrin olla perusteltua ja tukea pelastustoimen uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä pelastuslaitoksien palveluiden yhdenmukaisuutta koko Suomen alueella.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Kommentti: Pelastustoimen järjestämislain 8 § kuvattu yhdyspinta valtioneuvoston vahvistamiin tavoitteisiin (joka neljäs vuosi), 10 § kuvatut neuvottelut sisäministeriön ja sote-maakunnan välillä (vuosittain) sekä 13 § kuvattu vuosittain laadittava selvitys, joka toimitetaan sisäministeriölle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle muodostavat yhdessä raskaan neuvottelu-, arviointi-, seuranta- ja valvontamekanismikokonaisuuden. Kokonaisuuden selkeyttämiseksi voisi olla tarkoituksenmukaista keskittää johtaminen, ohjaus ja valvonta selkeästi yhteen paikkaan, eli sisäministeriöön.

- ei
- ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin

Kommentti: Järjestäjänä toimivan sote-maakunnan omavalvonta ja palveluntuotannon jatkuva arviointi sekä avoin tietojen vaihtaminen luovat edellytykset palvelujen laadun kehittämiseen sekä kustannustason nousun hillitsemiseen.

- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Uudistuksen kuntavaikutusten arviointia mm. kuntien rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan ei voida pitää riittävänä. Uudistuksesta aiheutuvat merkittävimmät talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntatalouteen ja ne voivat aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen, kuntien talouden tasapainoon ja rahoitusasemaan.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Kommentti: Esitetyt euromääräiset arviot pohjautuvat pääosin edeltävän hallituskauden aikaisen valmisteluun, ja on ilmeistä, etteivät ne kaikilta osin vastaa nyt esitysluonnoksen mukaista tilannetta. Jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon muutoksesta kunnille aiheutuvat kustannukset ja niihin pitää varata täysimääräinen valtion rahoitus.

- ei
- ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Esitetyt arviot tulisi tarkistaa yhdessä uudistuksen valmistelusta vastaavien kuntatoimijoiden kanssa, joilla ainoastaan on käsitys kunkin alueen lähtötilanteesta sekä uudistuksen edellyttämien muutosten aiheuttamista kustannuksista.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Esityksen mukaan pelastustoimen osuutta ICT-kustannuksista on tässä vaiheessa haasteellista arvioida, jonka vuoksi esityksessä mainitaan muutuskustannusten tarkentuvan uudistuksen toiminnallisten tavoitteiden selkiytyttyä. Kustannusten hallitsemisen ja riittävän

rahoituksen turvaamiseksi olisi perusteltua ottaa lakiesityksessä tarkemmin kantaa ICT-muutuskustannusten kokonaisvaikutuksista jo talouden hallinnan ja ennakoitavuudenkin vuoksi. Esityksen mukainen takautuva kustannusten määrittäminen voi sisältää uhkan siitä, että ICT- muutuskustannukset eivät sisälly sote-maakunnan muutuskustannuksiin täysimääräisesti ja pakollinen ICT-kustannuksen rahoittaminen joudutaan toteuttamaan muulla tavoin.

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmentävästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisääteisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

Seurauksia on erittäin vaikea arvioida, koska etukäteen ei voi arvioida, miten maakunnat tulkitsevat mitättömyyttä koskevaa säännöstä. Ehdotettu säännös jättää hyvin paljon harkintavaltaa sekä maakunnalle että ministeriölle.

c) vuodesta 2025 alkaen?

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

- kyllä
- ei

?

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

- sote-integraatio
- palvelutarpeen arviointi
- hallinto ja johtaminen
- henkilöstösiirrot
- talous
- omaisuusjärjestelyt
- tietohallinto ja ICT
- viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuollon ja siirtyvien lainojen rahoituksen jatkuvuuden turvaamiseksi takauskuslainsäädännön uusi 1 b § muotoillaan seuraavasti:

”Sen lisäksi, mitä 1 ja 1 a §:ssä säädetään, takauskeskuksen myöntämät takaukset voivat kohdistua 1 §:ssä tarkoitettujen luottolaitosten varainhankintaan, jota käytetään

- 1) maakuntien rahoittamiseen sote-maakuntien rahoittamisesta annetun lain mukaisesti tai
- 2) luottolaitoksen myöntämiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain (/) 20, ja 25 ja 26 §:ssä tarkoitettuihin siirtyviin velkoihin ja muihin sitoumuksiin sekä niihin liittyviin koron- ja valuutanvaihtosopimuksiin sekä muihin vastaaviin suojausjärjestelyihin.”

Näin turvataan sote-maakuntien rahoituksen saatavuus myös poikkeuksellisina aikoina. (Esim. finanssikriisin aikaan yksityiset rahoituslaitokset eivät tarjonneet lainoja kunnille)